

RIJEŠITE DRSKO PONAŠANJE

4 KORAKA DA OKONČATE
BEZOBRAZNO, OSORNO, BEZOBZIRNO
PONAŠANJE KOD SVOJE DJECE

Dr. sc. Audrey Ricker
Dr. sc. Carolyn Crowder

OSTVARENJE

Naslov izvornika: Backtalk - 4 Steps to Ending Rude Behavior
in Your Kids

Copyright © 1998 by Audrey Ricker PhD
and Carolyn Crowder PhD

Copyright © za hrvatsko izdanje Ostvarenje d.o.o. 2019

Prijevod: Davor Stančić

Lektura: Julijana Anić, Zdenka Lončarić

Fotografija naslovnice: Wavebreak Media

Grafičko uređenje: Ostvarenje d.o.o.

OSTVARENJE d.o.o.

D. Vukojevac 12, 44272 Lekenik

Telefon: 044/732-246, faks: 044/732-230

<https://www.izvorznanja.com>

ostvarenje@izvorznanja.com

ISBN 978-953-306-028-6

CIP zapis je dostupan u računalnome katalogu Nacionalne i
sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 001049324.

SADRŽAJ

Bilješka autora	9
Uvod	11

PRVI DIO: ŠTO, ZAŠTO, KADA I KAKO

1. Iskren razgovor o drskosti	23
2. Četiri koraka programa za bavljenje drskošću	31
3. Što je najteže u provođenju ovog programa	53

DRUGI DIO: PRAKSA

4. Uvođenje programa od četiri koraka	61
5. Radna bilježnica	81
6. Kako se nositi s odraslima koji ne odobravaju vaš pristup drskom ponašanju	91
7. Samohrani roditelji i drsko ponašanje	111
8. Drsko ponašanje i zaposleni roditelji	119
9. Kako s drskim prijateljima vaše djece	127
10. Suočavanje s drskim ponašanjem na televiziji i drugim medijima	135

11. Što činiti s drskim ponašanjem djece na koledžu	149
12. Kako s drskim ponašanjem odrasle djece	161
13. Pomoć	171
14. Roditeljska pitanja o drskom ponašanju	181
<i>Indeks</i>	<i>189</i>

BILJEŠKA AUTORA

Kad sam počela studirati psihologiju, najsmislenija teorija ponašanja mi je bila ona koju je razvio Alfred Adler. Iako je pisao na prijelazu iz 19. u 20. stoljeće, Adlerova je filozofija iznenađujuće primjerena današnjim problemima. Adlerova psihologija je temelj ove knjige. Ako sada na početku čitanja i ne razumijete tu teoriju, vratite joj se na kraju. S vremenom će vam ponuđene informacije biti razumljivije.

Adler, i kasnije njegov učenik Rudolf Dreikurs, vjerovali su da je roditeljima najvažnije objasniti da će njihove reakcije na djetetovo neprimjereno ponašanje (1) potkrijepiti to ponašanje i uzrokovati njegovo ponavljanje ili (2) obeshrabriti to ponašanje. Drugim riječima, sve je u roditeljskoj reakciji.

Adler je smatrao da se djeca loše ponašaju zato da ostvare svoju važnost u obitelji. Dijete koje ne može pronaći osjećaj pripadnosti kroz pozitivno ponašanje priklonit će se negativnim postupcima. Pod pozitivnim osjećajem pripadnosti ne mislim da dijete postaje centar pažnje. Pozitivna pripadnost znači suradnju, doprinos i uzajamno suosjećanje. Kad su djeca drska, a roditelji reagiraju riječima “Ne razgovaraj sa mnom na takav način.” ili “Bolje da pripaziš na svoj jezik ili

ću...”, nauče da im drskost pribavlja pažnju, moć i često priliku da povrijede svoje roditelje.

Ova sposobnost da se zadobije pažnja, makar i negativna, da se dominira ili osveti roditeljskoj figuri, djetetu daje osjećaj važnosti. Ali to je negativno privlačenje pažnje, a mi želimo da naša djeca to čine na pozitivan način. Naša reakcija na nepoćudno ponašanje dovodi do vrlo različitih rezultata.

Ova knjiga vam predstavlja način kako reagirati na drskost, a cilj je djeci omogućiti da pronađu pozitivan oblik pripadnosti i to ne samo u obitelji već posvuda.

Naš sustav od četiri koraka je praktičan primjer Adlerove ideje o logičnim posljedicama. Logična posljedica je upravo to - posljedica koja je rezultat lošeg ponašanja. To nije kazna, jer nije nasumična, i nikada ne uključuje vikanje, zastrašivanje, batine, sarkazam ili prodike. Kad se roditelji pridržavaju logičnih posljedica, djeca nauče da roditelji misle to što kažu te će to i provesti.

Kao pristalica Adlerovih načela, moram naglasiti potrebu da djeci osiguramo kako da pronađu pozitivnu važnost, posebno kroz doprinos obitelji u cjelini. Jednostavni poslovi, kao što su pomaganje u pripremi obroka i planiranju praznika, priskakanje u pomoć kad su roditelj ili brat ili sestra bolesni, stvaraju osjećaj važnosti i suosjećanja. Dakle, kad počnete konstruktivno reagirati na djetetovu drskost, razmislite i o tome kako djecu uključiti da pridonese drugima.

C.C.

UVOD

Ako ste odabrali ovu knjigu, velika je vjerojatnost da imate problema s drskim ponašanjem svoje djece. Vjerojatno su vam neki rekli da na to ne trebate obraćati pozornost i da je to naprosto način na koji se današnja djeca izražavaju.

Ali mi smatramo da u vezi s tim trebate nešto poduzeti. A to treba i vašoj djeci. Uzevši ovu knjigu kao vodič, naučit ćete obrazac reakcija koji će vas osposobiti da se odmah suočite s djetetovom drskošću, svaki put kad se pojavi. Kad se djeci dopusti drsko ponašanje, ne uče kako imati poštovanja prema drugima.

Dr. Ricker je htjela napisati ovu knjigu jer je zapazila da je drskost njezinih učenika sasvim izvan kontrole bez obzira jesu li u osnovnoj ili srednjoj školi. Kao majka morala se nositi s drskošću. Primijetila je da čvrste posljedice ne samo da uklanjaju problem drskosti već također i pomažu djetetu.

Dr. Crowder, psihologinja i roditeljska savjetnica, već je duže vrijeme htjela iznijeti teoretski i praktični okvir za suočavanje s tim problemom. Na svojim radionicama na temu roditeljstva primijetila je da su gotovo svi roditelji zbunjeni i osjećaju se nemoćni nositi se s drskošću svoje djece.

Ova knjiga cilja na sprječavanje drskosti. Roditelji, učitelji i ostale odrasle osobe koje se bave djecom naći će da ova knjiga daje jednostavnu metodu reagiranja na problem. Ta reakcija se sastoji od četiri koraka koja s nešto vježbe svatko može koristiti.

Evo jednog prikaza koji pokazuje kako nas djetetovo drsko ponašanje može prvi put pogoditi kad ga najmanje očekujemo.

Prvi slučaj: Obitelj Jones se okupila u dnevnoj sobi, gledajući televiziju i čitajući, dok je Mary Jones pekla hamburgere za večeru. Mary i John Jones su liječnici, jedanaestogodišnji blizanci igraju nogomet, a šesnaestogodišnji Joe je odličan učenik i sportska zvijezda. Svi Maryni i Johnovi prijatelji zavide im na odnosu koji imaju sa svojom djecom.

Te večeri je gospođa Jones pitala kako tko želi pečen hamburger, srednje ili jako.

“Srednje”, reče jedan blizanac.

“Isto”, reče drugi.

“Može srednje”, reče John.

“Joe?” pita Mary. “Što bi ti?”

Tišina. Joe se nije niti okrenuo da je pogleda.

“Joe? Kako želiš svoj hamburger?” veselo zapita Mary.

“O, Bože! Zar ne vidiš da gledam emisiju?” uzvratilo Joe

otresito. Zatim se ponovno vratio gledanju televizije potpuno ignorirajući svoju majku.

Joeova reakcija na majku uključivala je sljedeće karakteristike: iznenadna grubost, ružan ton, iskrivljene riječi, neprijateljstvo i nasilna kontrola nad razgovorom. Drugim riječima, Joe je sasvim neizazvan krenuo u bezobrazni napad, kontrolirao je prirodu napada i okončao ga kad je htio. Mary uopće nije shvatila što ju je snašlo.

Na ovom stupnju roditelji poput Mary i Johna tipično vide samo dva moguća odgovora - ili ignoriraju napad ili ga podignu do sukoba, a niti jedan od njih ne pomaže riješiti problem. Ne učinivši ništa konstruktivno, roditelji se ostaju pitati gdje su pogriješili, a blizanci padaju pod utjecaj grubog ponašanja svog starijeg brata.

Međutim, postoji i drugi način da se pozabavimo ovom situacijom. Roditelji su u ovom primjeru radi zaustavljanja drskosti i budućih napada mogli upotrijebiti korake koje nudimo u ovoj knjizi. Isplati se pripremiti se za suočavanje s drskošću prije nego što do nje dođe. Ako ste je u svojoj kući već doživjeli, nije prekasno da se s njom uspješno obračunate. Činjenica je da grubo ponašanje zahtijeva roditeljsku intervenciju i da dopuštanje da se dijete drsko ponaša ima loše posljedice za njega.

Drskost može osujetiti čovjekove izgleda za produktivan, sretan život jer će dijete koje s njom bez posljedica prolazi kod kuće nesumnjivo pokušati biti drsko i izvan kuće što će dovesti do gubljenja poštovanja kod prijatelja, prijateljevih roditelja, učitelja, a kasnije i poslodavaca. Kod kuće može bi-

ti isključeno iz obiteljskog života jer roditelji ne znaju kako s njim drukčije postupati. Može biti otpravljen i od drugih odraslih koji su zatečeni njegovim ponašanjem. U školi može biti označen kao problematično dijete koje i djeca i odrasli izbjegavaju. Kasnije, na poslu, njegova drskost ga može spriječiti u napredovanju.

Roditelji nisu jedini članovi kućanstva pod utjecajem djetetove drskosti, mlađi ili manje nametljivi braća i sestre također su zastrašeni. Ubrzo nauče kako odgovarati na isti način i drskost postaje način komuniciranja u kući. Ako se dopusti da se drskost nesmetano nastavlja, ozračje u kući za cijelu obitelj postaje neprijateljsko, nemirno i neugodno. A nekoliko drske djece u razredu može uništiti učiteljevu mogućnost podučavanja.

Roditelji mogu naučiti razliku između drskosti i uvažavajućeg neslaganja. Autokratske obitelji će biti sklone svako djetetovo neslaganje proglasiti drskošću. Popustljive obitelji svako verbalno zlostavljanje prihvaćaju kao normalnu komunikaciju. Asertivna komunikacija je uviđavna dok drskost nikada ne uključuje poštovanje. Drskost ne samo da uključuje ponižavajući rječnik, već i prezirni ton i također govor tijela pun prezira. Roditelji trebaju reagirati na bilo koji od ovih pokazatelja drskosti.

KAKO VAM OVA KNJIGA MOŽE POMOĆI

Ova knjiga roditeljima može pomoći da svoj dom oslobode od drskosti. Normalno je da vas djetetova drskost boli, ljuti i razočarava. Ovdje objašnjavamo konstruktivni pristup tim osjećajima. Za razliku od drugih knjiga o odgoju djece koje vas nagovaraju da gledate na drskost kao na zdravu komunikaciju, ova knjiga govori o drskosti kakva stvarno jest - bezobrazno ponašanje - i uči roditelje kako se nositi s djetetovom drskošću kad do nje dođe. Evo kratkog pregleda svakog od poglavlja:

U prvom dijelu, „Što, zašto, kada i kako“, među ostalim objašnjavamo što je to drskost, zašto je prerasla u epidemiju, kad su je stručnjaci za odgoj djeteta počeli uzimati kao normalno ponašanje te kako utječe na obitelj, školu i osobu kojoj je to prešlo u naviku. Prvi dio također objašnjava što možete poduzeti kada se drskost pojavi, zašto morate nešto poduzeti, kada reagirati i kako.

U prvom poglavlju “Iskreni razgovor o drskosti” raspravljamo o ugodnosti doma u kojem nema drskog ponašanja, prirodi drskosti, razlozima zbog kojih se s njom trebamo pravodobno pozabaviti. Ovo vam poglavlje pokazuje kako identificirati problem i ukratko objašnjava kako su pojave u našoj kulturi, posebice razvoj javnih medija koji izražavaju prevladavajuća mišljenja, u posljednjih nekoliko godina po-

mogle da drskost dosegne epidemijske razmjere. Drugo poglavlje objašnjava program za suočavanje s drskošću u četiri koraka, detaljno razmatra svaki od tih koraka i iznosi različite slučajeve iz stvarnog života.

U drugom dijelu, "Praksa", iznosimo upute za primjenu koraka za suočavanje s drskošću. U ovom dijelu također razmatramo i odvajamo različite probleme povezane sa stavovima koje odrasli često imaju pri primjeni ovog programa od četiri koraka. Objašnjavamo pitanja s kojima se možete susresti kad primjenjujete ova četiri koraka kod djece različitog uzrasta, uključujući srednjoškolce i odraslu djecu. Također ćete naučiti kako se postaviti prema učiteljima, odgojiteljima, psiholozima i rodbini koji možda neće odobravati vaš stav prema drskosti, a također ćemo ispitati jedinstvene probleme s drskošću s kojima se suočavaju samohrani roditelji ili obitelji gdje oba roditelja rade. Razmotrit ćemo kako se nositi s prijateljima vaše djece koji pribjegavaju drskom ponašanju i što učiniti s ostalim vanjskim izvorima drskosti, uključujući filmove i televiziju. Drugi dio također uključuje poglavlje koje objašnjava kako voditi dnevnik o drskom ponašanju u kojem možete pratiti učinkovitost ovog programa i sastaviti popis rješenja koja u vašem slučaju djeluju. Uz to ćemo vam preporučiti kojim grupama za potporu se možete pridružiti i koje treba izbjegavati, a također ćemo vam objasniti kako pokrenuti vlastitu grupu.

PREPORUKE ZA KORIŠTENJE OVE KNJIGE

Pokušajte pročitati cijelu knjigu odjednom. Ako nemate dovoljno vremena, prođite je letimično.

Zatim, da biste ih lakše zapamtili, zapišite četiri koraka:

- Uočite
- Odaberite
- Provedite
- Isključite se

U ovom trenutku vam te riječi možda ništa ne govore, ali kad jednom ovladate ovim programom od četiri koraka, ove će vam napomene dobro doći.

Kad se pojavi sljedeći slučaj drskog ponašanja, smjesta primijenite ova četiri koraka. Možda ćete već prvom primjenom obuzdati drsko ponašanje, možda ćete izgubiti živce i popustiti. U svakom slučaju, pristupit ćete najtežoj stvari u korištenju ove knjige - trenutačnom poduzimanju inicijative. Krenut ćete s utvrđivanjem standarda komunikacije u vašoj kući.

ŠTO OVA KNJIGA NEĆE UČINITI

Ova knjiga pretpostavlja da su vaša djeca poput djece navedene u primjeru: normalne inteligencije, odgojena da budu uviđavna i blagoslovljena članovima obitelji koji se uglavnom ophode dobronamjerno jedan prema drugome. Ova knjiga vam neće reći kako se ophoditi s djecom s posebnim potrebama, prijestupnicima, narkomanima ili u slučaju fizičkog napada. Ova knjiga ne daje dijagnoze niti savjetuje način liječenja za djecu sa psihijatrijskim problemima.

Napomena Audrey Ricker: Kad sam u šezdesetima prošlog stoljeća bila u ulozi roditelja i vjerovala u napredno roditeljstvo, dopuštala sam svom sinu da kaže što god želi kad god bi to htio. Kad je napunio četiri godine, bio je izbačen iz najboljeg gradskog vrtića jer je bio bezobrazan prema učiteljici. Zastrašujuće je bilo što je svoj grubi govor počeo pratiti dramatičnim ispadima, kao na primjer, bacanjem stolice preko sobe tijekom razgovora sa psihologom. Taj mi je doktor rekao da je moj sin u fazi samoizražavanja koju će uskoro prerasti. Ali bio je toliko razularen da nisam bila sigurna hoće li ikada samostalno doseći samokontrolu.

Iako mi je taj psiholog rekao da bi to mom sinu moglo nanijeti psihičku traumu, dopustila sam svom novom suprugu da ga verbalno disciplinira kad bi bio bezobrazan. Uskoro, moj dječak ne samo da je postao ugodniji za život, već je bio sposoban pohađati novi vrtić i sklopiti mnogo više prijatelj-

UVOD

stava. Smatram da je u slučaju mog sina prekidanje s drskošću bila prekretnica u njegovom životu. Sigurna sam da sam to ne bi svladao i uvjeren sam da bi završio u ozbiljnim problemima s učiteljima, obitelji i prijateljima.

PRVI DIO

**ŠTO,
ZAŠTO,
KADA
I
KAKO**

1.

ISKREN RAZGOVOR O DRSKOSTI

Drugi slučaj: Dvanaestogodišnja Sandy dolazi iz škole kući i zatekne svoju majku u radnoj sobi gdje razgovara s prijateljicom. Djevojčica, držeći se za kvaku, naviri u sobu bez ikakvog pozdrava i objavljuje: “Idem k Franny.” Upravo se sprema okrenuti na peti kad majčina prijateljica Anne kaže: “Bok, Sandy.”

Djevojčica zanemaruje Annein pozdrav i govori majci: “...i možda ću ostati kod njih na večeri.”

Majci je pomalo neugodno zbog kćerina ponašanja, ali kaže: “Nemoj se dugo zadržavati.”

Sandy gundā: “Da, dobro”, te odlazi zalupivši vratima.

Majka komentira tu scenu prosudbom za koju se nada da će baciti ljepše svjetlo i na nju i na Sandy: “Pubertet!”

Ali ta prosudba nije prikladna. Njezina kći je arogantna i loše se ponaša, a majka, uz to što iza uljudne isprike skriva svoju povrijeđenost, još je i zastrašena pomodnim nazorima

da djecu treba pustiti da se slobodno izražavaju i da treba biti “dobar roditelj”.

Njezina se prijateljica osjeća glupo. Želi obraniti majku i reći nešto o sputavanju autoriteta njezine kćeri, ali se boji uplesti. Povrh svega, obje žene se osjećaju pomalo posramljene, obamrle na neko vrijeme jer su dopustile da ih Sandy svojom drskošću učini bespomoćnima.

Ovaj slučaj je dobar primjer drskog ponašanja jer pokazuje kako ton, govor tijela i tišina mogu jednako biti dio bezobraznog ponašanja kao i riječi koje su u ovom slučaju bile srezane na dvije kratke rečenice. Djetetova objava se može smatrati drskom jer nije izazvana (Sandy se nisu obraćali negativnim tonom), neprijateljskom (propustila je pozdraviti majčinu prijateljicu i majku) i nije bila u duhu suradnje. Sandy je svojim ponašanjem nastojala kontrolirati razgovor, a ne potaknuti dijalog o tome što želi učiniti.

Ovakva vrsta neočekivanog grubog ponašanja također ima svrhu kontrolirati psihičko raspoloženje u kući. Svatko u obitelji hoda kao po jajima kako bi izbjegao reći nešto što bi ponovno raspalilo Sandy.

PREDNOSTI DOMA BEZ DRSKOG PONAŠANJA

Ugodnosti doma bez drskog ponašanja su jednostavne ali duboke. Sadie i Bessie Delaney, koji su napisali svoje izuzetno prodavane memoare *Having Our Say* (Pravo da kažemo) nakon što su oboje navršili sto godina, u svojoj knjizi govore o takvom domu. Svih desetero djece moralo se svojim roditeljima i međusobno obraćati s poštovanjem. Smjeli su biti iskreni tako dugo dok su to radili s uvažavanjem. Kao posljedica toga, ozračje u njihovom domu je bilo sretno, produktivno i poticajno. Nijedan od članova obitelji, uključujući roditelje, nije smio verbalno zastrašivati nijednog drugog člana.

Takvo ophođenje s poštovanjem, bez drskosti, prikazano je u ovom zamišljenom ispravljenom slučaju broj dva.

Dvanaestogodišnja Sandy dolazi iz škole kući i zatekne svoju majku u radnoj sobi gdje razgovara s prijateljicom. Djevojčica, držeći se za kvaku, naviruje se u sobu i pozdravlja obje žene.

Sandy: Bok, mama. Bok, Anne.

Mama: Bok, Sandy, kako ti je bilo danas?

Sandy: Dobro. Otišla bih do Franny, u redu?

Mama: Da, dobro.

Anne: Kako ti je s matematikom? Imaš još uvijek poteškoća?

Sve tri nekoliko minuta raspravljaju o Sandynom novom instrukturu iz matematike.

Sandy: Pa, trebala bih ići. Rekla sam Franny da ću je ili nazvati ili doći k njoj do pola pet. I, možda bih ostala tamo na večeri, ako može.

Mama: Žao mi je, dušo, ali baka dolazi u osam i znaš da mi je nelagodno samoj voziti do aerodroma.

Sandy: (*Uzdiše.*) Dobro. Možeš li me pokupiti kod Frannynih?

Mama: Naravno. Budi spremna oko pola sedam.

Sandy: A ako budu rano večerali...

Mama: Fino, svakako im se pridruži. Ali pazi da ih ne požuruješ pri večeri.

Sandy: Neću, oni obično jedu oko pola šest.

Mama: Ako ne budu, otići ćemo u White Castle (popularni lanac restorana brze hrane u srednjem dijelu SAD-a, op. prev.). (*Zatim se obraća prijateljici*) White Castle je Sandyn najdraži restoran.

Anne. (*Kolutajući očima i osmjehujući se.*) U njezinim godinama je bio i moj!

Sandy: Idem. Bok, mama, bok, Anne.

Ako scena izgleda suviše idilično i nerealno, budite uvjereni da nije. Ona pokazuje kako se članovi obitelji mogu međusobno ophoditi s poštovanjem i pregovarati tako da obje strane budu na dobitku.

Zašto se Sandy u prvom primjeru ponaša tako grubo? Zato jer je njezin cilj najvjerojatnije bio pokazati majčinoj prijateljici tko je gazda u kući, pokazati svojoj majci da neće dopustiti raspravu o svom načinu života i objema pokazati da će napraviti kako je volja.

U ovoj knjizi pretpostavljamo da ste vi kao ponosni roditelj u osnovi brižni, da ne zlostavljate djecu i da iskreno priželjkujete dom u kojem se svi članovi ponašaju s uzajamnim uvažavanjem. Također pretpostavljamo da bezobrazna nikad nije opravdana. Vjerujemo da je dopuštanje djetetu da s njom nastavi suprotno njegovim interesima jer ga sprječava da nauči učinkovitije društvene strategije koje će ga osposobiti za mnogo sretniji i svrhovitiji život.

RAZLOZI ZA BEZOBRAZNO PONAŠANJE

Razlog zbog kojeg će svako dijete pokušati biti bezobrazno je prirodan: dijete traži načine da bude važno i često će u kući pokušavati naći svoje mjesto ponašanjem koje pokazuje njegovu snagu i privlači pozornost.

Drugi razlog za drskost je da su roditelji ponekad primjer drskosti za svoju djecu time što se grubo ophode sa svojim surpužnikom, obitelji ili prijateljima i koristeći pakosne primjedbe i sarkazam u pokušaju da kontroliraju dječje ponašanje.

Epidemiji drskosti također pridonose mediji - televizija, film, videoigre i popularna glazba. Tom temom ćemo se više baviti u desetom poglavlju. Za sada, roditelji trebaju razumjeti da popularni mediji ne samo da potiču drskost već ga i nagrađuju smijehom, a od glumca prave zvijezdu. Iako se čini kao da je zli odrasli likovi zaslužuju, poruka ovakvih emisija je da bezobrazna pribavlja djetetu golemu pažnju, podvrgava odrasle djetetovoj kontroli i gotovo uvijek prolazi nekažnjeno barem kod tipa roditelja koji su se pojavili nakon serije *Cosby Show*.

Četvrti razlog za poplavu bezobraznog ponašanja jest utjecaj stručnjaka i edukatora u progresivnom odgoju djece. Taj je pokret započeo s dr. Spockom krajem pedesetih godina prošlog stoljeća i zadobio novu snagu u šezdesetim godinama s progresivnim obrazovanjem u javnim školama. Već do sedamdesetih godina prošlog stoljeća smatralo se da djeca u školi ne mogu biti loša. Sve od lošeg ponašanja do loših ocjena stavljalo se na teret loše poduke ili nesposobnosti učitelja da se poveže s učenicima.

Pokret za progresivni odgoj djece također je pridonio petom razlogu sveprisutne drskosti i bezobrazne – generacijskoj moći. Ohrabrena svojom slobodom da kažu što god im se prohtije, djeca su već odavno za svoje uzore u ponašanju počela uzimati prijatelje, a ne odrasle.

Ne radi se o tome da su ta kretanja po svemu bila loša. Prije progresivaca obrazovanje je bilo mnogo represivnije i

manje zanimljivo. Mnogi odgojni stručnjaci koji su prethodili dr. Spocku zagovarali su tvrda, gotovo sadistička pravila - kao što su nadomještanje dojke bočicom i neobaziranje na uplakano dijete. Ali sada progresivna uvjerenja na do sada neviđene načine počinju opravdavati i poticati bezobrazno ponašanje.

Hoće li zabranjivanje drskosti ili bezobraštine povrijediti dijete? Barem jedna vrlo uspješna osoba tvrdi da neće. Kao buntovnoj četrnaestogodišnjakinji koju su upravo poslali živjeti s ocem, Opri Winfrey je bilo zabranjeno da mu se obraća sa “stari”. Tvrdi da je ta i ostala kućna pravila nisu povrijedila. Kaže da je upravo zahvaljujući svom ocu “ovdje gdje je sad”.

Zabranjivanje drskosti neće povrijediti ako se napravi kako treba - s poštovanjem i bez neprimjerenog fokusiranja na počinitelja. Metode navedene u ovoj knjizi postići će te ciljeve i istodobno dijete podučiti poštovanju i društvenim odnosima. Među ostalim dobrobitima to su poboljšana i jasnija komunikacija među članovima obitelji.

2.

ČETIRI KORAKA PROGRAMA ZA BAVLJENJE DRSKOŠĆU

Osmislili smo sljedeće jednostavne korake kao reakciju na drskost.

Prvi korak. Prvi korak je prepoznavanje drskosti. Evo najboljeg testa: ako vas zaboli, stvara nelagodu, uzruja ili ostavi s osjećajem bespomoćnosti, radi se o drskosti.

Drugi korak. Drugi korak je odabir pravilnih posljedica za takvo ponašanje. To trebate napraviti unaprijed. Za Sandy, dvanaestogodišnjakinju u drugom slučaju, dobra posljedica bi bila da joj se ne dopusti odlazak u prijateljičinu kuću. Svako bezobrazno ili grubo ponašanje automatski znači da se djetetu neće dopustiti da napravi to što želi ili planira napraviti - na primjer otići na nogometni trening ili plesni tečaj.

Treći korak. Treći korak je provođenje posljedica. Majka mora reći Sandy da ne smije otići prijateljici. Mirnim glasom treba reći da je djevojčino ponašanje bezobrazno, da iscrpljuje majčino vrijeme, energiju i spremnost da se time bavi, da nije

prihvatljivo i da Sandy toga dana neće ići k Franny. Ako Sandy na te izjave reagira loše, što nesumnjivo hoće, tada majka treba prijeći na četvrti korak.

Četvrti korak. Četvrti korak je isključivanje iz prepirke s drskim djetetom. Majka treba ignorirati nastavak lošeg ponašanja i nastaviti razgovor s prijateljicom. Ako se djetetovo loše ponašanje nastavi, majka se treba mirno ispričati prijateljici, odvesti dijete koje bučno protestira u njegovu sobu i ostaviti dijete samo isključujući se tako iz Sandynog žestokog nastojanja da navede majku da se predomisli.

Čini se kao da je ova četiri koraka lako provesti i nekim roditeljima će stvarno biti tako. Ali za suviše popustljive roditelje bit će pravi izazov i zahtijevat će mnogo odlučnosti, vježbe i samokontrole. Otežavajuća okolnost je da današnji roditelji žele svojoj djeci biti dobri prijatelji umjesto da budu učitelji, vođe i uzori. Teško im je shvatiti da se njihova djeca ponekad neće ponašati kao dobri prijatelji već će povremeno biti tipična djeca koja iskušavaju različite vrste neprihvatljivog ponašanja.

Da, ako vaše dijete počne s drskim ponašanjem, smjesta trebate primijeniti ova četiri koraka. Mnogo je lakše uvesti nov pristup ako dobro razumijemo zašto je opravdan i kako djeluje. Stoga evo temeljitog objašnjenja svakog od ovih četiriju koraka.